

HET BLAUWE HUIS

Stichting Monet in Zaandam - maart 2014

Het Blauwe Huis 2014

het huis in het midden is het Blauwe Huis

- Adres:** Hogendijk 78, 1506 AJ, Zaandam
- Bouwjaar:** 1724, gebouwd door de Zaandamse reder Arend Bloem
- Monument:** Het Blauwe Huis is een Rijksmonument sinds 29 mei 1969, met omschrijving:
“Bakstenen huis met schilddak. Lijstgevel, XIX, met banderolle, waarop ANNO 1724. Dakkapel met pilasterparen en fronton.”
- Bewoners:** de familie Engel

Het Blauwe Huis 1871

In 1871 werd het huis door Claude Monet op het witte doek vastgelegd.

Het Blauwe Huis van Monet (olieverf op doek, 46 * 61 cm)

Omschrijving van het schilderij in “Monet in Holland” (1986):

Durand-Ruel kocht het schilderij in april 1872 voor 300 Franck, met als titel “La Maison Bleue”. Korte tijd later maakte het werk deel uit van de verzameling van Ernest Hoschedé, om vervolgens door deze op 13 januari 1874 weer in de verkoop gedaan te worden, 405 francs, gekocht door Baudry.

Het was het enige “Hollandse” schilderij van Monet dat op de Impressionisten-tentoonstellingen te bewonderen viel; in 1879 was het opgenomen in de vierde tentoonstelling.

Dit werk is een van de twee schilderijen uit Monet zijn Hollandse periode die in Nederlands bezit zijn geweest. Het was eigendom van M.P. Voûte Jr. uit Baarn, vice-president van de Vereniging Rembrandt, die het uitleende aan het Stedelijk Museum in Amsterdam voor de tentoonstelling van Franse kunst die daar van juli tot september 1938 werd gehouden. In juni 1988 werd het schilderij voor de recordprijs van 12.5 miljoen gulden verkocht bij veilinghuis Christie's. De koper was een buitenlandse particulier.

Omschrijving in het boek “Monet Zaandam 1871”, een uitgave van Stichting Monet in Zaandam (2011):

Dit koopmanshuis schilderde Claude Monet met een frisblauwe zijwand. In werkelijkheid was dat waarschijnlijk niet de oorspronkelijke kleur en betrof het vermoedelijk een uitgebloeid Bremergroen. Bremergroen was een samenstelling van kopervitriool en natronloog en werd in 1760 voor het eerst fabrieksmatig bereid. Deze verfstof had echter als nadeel dat ze door de weersomstandigheden al snel overging in een blauwe kleur.

Monet rekende Het Blauwe Huis tot één van zijn dierbaarste werken. Toen het in 1874 door de toenmalige eigenaar in de verkoop werd gedaan, schreef Monet aan Pissarro: “ik betreur het ten zeerste dat ik er niet bij kan zijn om mijn ‘La Maison Bleue’ terug te kopen, zo verknocht ben ik aan dat schilderij”.

Monet was misschien zo gehecht aan het schilderij omdat zowel zijn vrouw Camille als zijn zontje Jean er op staan afgebeeld. Dit is de enige keer dat ze samen op een Zaans schilderij voorkomen.

Claude Monet

Claude Monet (Parijs, 14 november 1840 – Giverny, 5 december 1926) bracht in 1871 vier maanden in Zaandam door. Het was een belangrijke periode in zijn ontwikkeling als schilder. Tussen 2 juni en 8 oktober maakte hij vijftientig Zaanse schilderijen.

“Zaandam is wel bijzonder opmerkelijk en er is genoeg te schilderen voor een heel leven” schreef Monet aan zijn vriend en collega Camille Pissarro, “Huizen in alle kleuren, molens bij honderden en verrukkelijke boten.”

Claude Monet installeerde zich met zijn vrouw Camille en hun vierjarige zoontje Jean in Hotel De Beurs, dat uitzicht bood op De Dam en de haven. Ze bleven er vier maanden, tot 8 oktober, waarna ze terugkeerden naar Parijs. Monet was toen nog niet de beroemde Impressionist die hij worden zou. Zijn leermeester, de Franse schilder Eugène Boudin (1824 – 1898), schreef na het zien van de Zaanse schilderijen van Monet in 1872 echter al: ‘Hij heeft een aantal prachtige studies uit Holland mee teruggenomen en ik geloof dat hij is voorbestemd een van de voornaamste schilders van onze school te worden.’

Monet wordt gezien als de grondlegger van een van de belangrijkste kunststromingen van de 19de eeuw, het Impressionisme.

Claude Monet door Pierre-Auguste Renoir, 1875
(olieverf op doek, 84 * 60.5 cm, Musée d'Orsay, Parijs)

Stichting Monet in Zaandam en het Blauwe Huis

In 2010 is de “Stichting Monet in Zaandam” opgericht, met als doelstelling “Monet op de kaart zetten van Zaandam, en Zaandam op de kaart zetten van Monet”.

De Stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het behoud en zichtbaar maken van door Monet geschilderde Zaanse objecten. Vanaf de oprichting was het een grote wens van de Stichting om het Blauwe Huis in de oorspronkelijke kleur terug te brengen. Maar de eerste vraag was of het huis wel blauw was geweest.

Zo lezen we in het boek “Monumentaal Zaandam” (2011): *“In hoeverre de impressionist Monet met zijn blauwe tinten een realistische weergave heeft gegeven van de zijkant van het huis en van de schutting is een onderwerp van discussie. Was dat de realiteit van toen of liet Monet zich leiden door artistieke vrijheden?”*

Monet gaf zelf al een aanwijzing in een van zijn brieven, zo schreef hij: “huizen in alle kleuren...”. Op de Zaanse werken van Monet zijn inderdaad huizen in vele kleuren te bewonderen: groen, mosterdgeel, oud roze, en.... blauw!

Er werd contact gelegd met Piet Kempenaar van verfmolen De Kat, deskundige op het gebied van kleuren en verfpigmenten, en met Ge Sombroek, die in “De Waakzaamheid” gebintbalken had ontdekt met eenzelfde kleur blauw. Het leek er op dat niet alles in de Zaanstreek “groen” was geweest, zoals lang is verondersteld.

Nader onderzoek naar oude verfresten op de zijgevel van het huis werd steeds interessanter.

Inverdan en de Zaanse kleurenwaaier

In dezelfde periode was de gemeente Zaanstad bezig met het ontwikkelen van Inverdan, het nieuwe stadshart onder begeleiding van Sjoerd Soeters. Sjoerd wilde wel eens weten wat “Zaans Groen” nu eigenlijk inhield, en had opdracht gegeven aan het Kleurbureau van Rob van Maanen om een Zaanse kleurenwaaier te maken met de kleuren die door de eeuwen heen in de Zaanstreek zijn gebruikt.

Begin 2011 werd de Zaanse kleurenwaaier gepresenteerd. Dat leverde naast verschillende tinten groen ook een verrassend palet aan andere kleuren, waaronder blauw-groenige tinten. Maar niet zo’n helder blauwe kleur als op het Blauwe Huis. Hiermee werd de vraag naar een gedegen veronderzoek naar de planken op het Blauwe Huis nog interessanter. Had Monet een ruimte artistieke vrijheid genomen met betrekking tot de kleur?

Zaanse kleurenwaaier (Rob van Maanen, www.kleurbureau.nl)

In maart 2010 kwam ook het nieuwe Inntel hotel gereed. Architect Wilfried van Winden (WAM architecten, Delft) was bij de voorstudies voor het hotel ook gestuit op het verhaal van het Blauwe Huis, en bevestigt: “hoewel het natuurlijk geen letterlijke kleur overeenkomst is, is er wel degelijk voor gekozen om als een verwijzing naar Monet, één blauw huis op te nemen. Het hotel is een stapel van zeventig groene Zaanse huizen. Boven in staat Het Blauwe Huis, nu een ware blikvanger.” Met het gereedkomen van het Inntel werd er zo een symbolische link gelegd tussen het oude Blauwe Huis (waarvan de oorspronkelijke kleur nog niet vaststond), en het nieuwe stadshart van Zaanstad.

Architect Wilfried van Winden (WAM architecten)
fotograaf: Peter Barnes

Het kleurenonderzoek naar het Blauwe Huis

Begin 2010 is contact gelegd met Jeroen Engel, de eigenaar van het Blauwe Huis, die ook enthousiast was om het huis te herschilderen in de kleur zoals Monet die vastgelegd heeft.

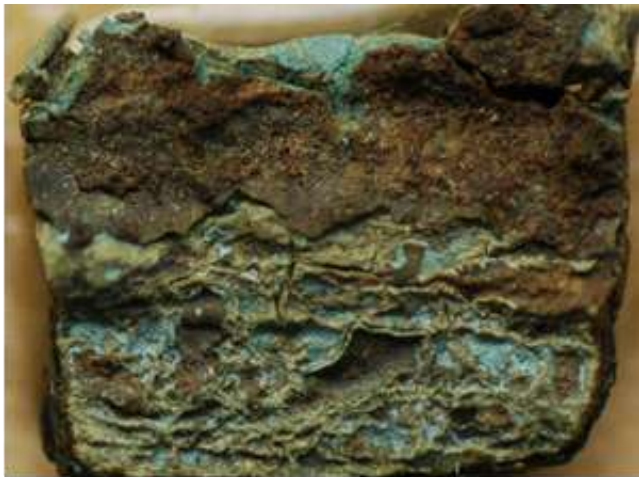
Om e.e.a. te onderzoeken, moest eerst worden vastgesteld of de oorspronkelijke planken nog op het huis zaten, met wellicht de oude verflagen.

De Stichting Monet in Zaandam vond Pauline van Rijn (BIAX) bereid om een verkennend dendrochronologisch onderzoek te doen; onderzoek naar de jaarringen van de planken, om zo de ouderdom vast te stellen. Dit onderzoek vond plaats op 26 maart 2010, maar door een te klein aantal jaarringen (er zijn er minstens 60 nodig, waarvan ook de laatst gegroeide ring), was het niet mogelijk om de ouderdom van de planken vast te stellen.

Daarop is contact gezocht met de afdeling monumenten van de gemeente, waarna Marjorie Verhoek (Senior Beleidsadviseur Erfgoed) op 25 oktober 2010 ter plekke vaststelde dat zeer waarschijnlijk de oorspronkelijke planken nog op de gevel zouden zitten. Marjorie heeft vervolgens een “waardestellend onderzoek” gedaan.

In maart 2012 werd een doorbraak bereikt toen Frits Schuster, adviseur Kwaliteit en Verfonderzoek bij Promagna Consult BV, naar aanleiding van een Monet-rondleiding door de Stichting, contact op nam. Frits vond het een prachtig project, en bood aan om kosteloos het verfonderzoek te doen. Op 5 april 2012 was het zover; Frits nam verfmonsters achter in de steeg, tussen het Blauwe Huis en het later gebouwde naastgelegen huis. Het werd al snel duidelijk dat er blauw in zat, een blauwe “waas” lag bij een aantal monsters bijna aan de oppervlakte.

De beste verfmonsters werden door Frits in hars gegoten, gepolijst, en onder de microscoop gelegd. Frits vond 53 verflagen, waaronder een prachtige blauwe laag!

foto's Frits Schuster

Frits betrok ook Piet Kempenaar van verfmolen De Kat en Rob van Maanen van de Zaanse Kleurenwaaier, die als reactie gaf “Complimenten, Frits! Waardevol onderzoek met waardevol resultaat”.

Volgens Rob was dit een “nieuwe” kleur blauw die niet op de Zaanse kleurenwaaier voorkomt!

Hiermee was de belangrijkste vraag beantwoord. Monet had geen “creatieve vrijheid” genomen bij het schilderen van het Blauwe Huis. Het huis was inderdaad helderblauw geweest.

Het terugbrengen van het Blauwe Huis in de kleur van 1871

De volgende stap in het project was het vinden van sponsors voor het schilderen van het huis. Ook hier heeft Frits met zijn netwerk een hoofdrol gespeeld. In juni 2013 werd de Dirkwager Groep benaderd, die op hun beurt als mede sponsor de fa. Boonstoppel Verf (onderdeel van Sigma/PPG) benaderde, een fabrikant van hoog kwalitatieve verven voor o.a. monumenten. Boonstoppel was bezig was met een nieuwe kleurhistorische kleurenwaaier: "Monumentenwaaier De Nederlandse Stad- en Streekwaaier exterieur 1400 - heden" met 164 kleuren voor monumenten", met op blz. 115 onder kleurnummer SK-4770 de nieuwe kleur Zaans groen, Monetblauw, met als omschrijving:

"tradities blijven alleen bestaan als ze zich spontaan kunnen ontwikkelen; recent is het Zaanse Groen verbreed met zowel oude kopergroenen als met nieuwe groenen. En zelfs blauw hoort er nu bij, omdat "Het Blauwe Huis aan de Zaan" een schilderij van Claude Monet, de discussie heeft doen ontbranden of het hier ging om blauw of blauwgroen!"

"De Boonstoppel Nederlandse Stad- en Streekwaaier is ook ontwikkeld door het Kleurbureau van Rob van Maanen dat op basis van 25 jaar onderzoek naar kleur in Nederland advies uitbrengt aan Gemeenten, Welstand, Monumentenzorg, stedenbouwkundigen en architecten op het brede terrein van kleur in de gebouwde omgeving, en met dank aan Piet Kempenaar van Verfmolen De Kat, pigmentexpert Sjors van Leeuwen en architect/stedenbouwkundige Sjoerd Soeters voor hun adviezen."

Boonstoppel monumenten kleurenwaaier 2013

De nieuwe monumenten kleur "Monetblauw" komt overeen met de kleur zoals gevonden in de monsters

foto Frits Schuster

In September 2013 werden de vervolg contacten gelegd tussen Jeroen Engel, de eigenaar van het Blauwe Huis, de Stichting Monet in Zaandam, en de volgende personen en bedrijven die bereid waren om het project als sponsor te ondersteunen:

- G. Uitermark Directeur van de Dirkzwager Groep Almere (Hoofdsponsor)
- S. van Hooft Commercieel Manager van Boonstoppel Verf Uithoorn
- C. Tesselaar Accountmanager van Boonstoppel Verf Uithoorn
- H. Loef van Patkel Steiger en Podiumbouw Aalsmeer
- E. Hoots van Aannemingsbedrijf H.R. de Vries Jr. Diemen

Omdat het een Rijksmonument betreft was er ook een vergunning nodig voor het schilderen van het huis in een andere kleur. De gemeente verleende de vergunning op 6 februari 2014. Vanaf begin maart staat het Blauwe Huis in de steigers.

Het “nieuwe” Blauwe Huis zal zaterdag 12 april 2014 om 15:00 onthuld worden door de kinderen van de familie Engel, en van een officieel laagje vernis worden voorzien door wethouder (monumenten), Jeroen Olthof.

Schilderrijk Zaanstreek

De onthulling is tevens de officiële opening van het Zaanse themajaar “Schilderrijk Zaanstreek”. Het Blauwe Huis is met zijn internationale uitstraling een prachtige mogelijkheid om het themajaar “bovenregionaal” onder de aandacht te brengen. De Zaanstreek speelde met zijn verfmolens een belangrijke industriële rol bij de verfproductie. En niemand minder dan Claude Monet, de grondlegger van het Impressionisme, legde die Zaanstreek in 1871 met 25 werken vast, waaronder vele molens, en ook het Blauwe Huis!

In het logo van “Schilderrijk Zaanstreek” is de kleur blauw van het Blauwe Huis opgenomen

Blauw blauw laten! (“wat blauw is, blauw laten blijven”)

De Stichting Monet in Zaandam is erg blij dat door het herstel van het Blauwe Huis, de Zaanstreek er een Monet gerelateerde bezienswaardigheid bij krijgt, waarmee we Monet nog meer op de kaart zetten van Zaandam, en Zaandam op de kaart van Monet.

De Stichting Monet in Zaandam spreekt zijn grote dank uit aan alle betrokkenen, en met name aan:

de familie Engel

Frits Schuster (Promagna Consult)

Piet Kempenaar (verfmolen De Kat)

De Dirkwager Groep

Patkel Steiger en Podium bouw

Aannemingsbedrijf H.R. de Vries Jr.

Boonstoppel Verf

de Gemeente Zaanstad (monumentenzorg)

Voor meer informatie:

Jacob Reitsma, voorzitter “Stichting Monet in Zaandam”,

06 - 48496450

info@monetinzaandam.nl,

www.monetinzaandam.nl

